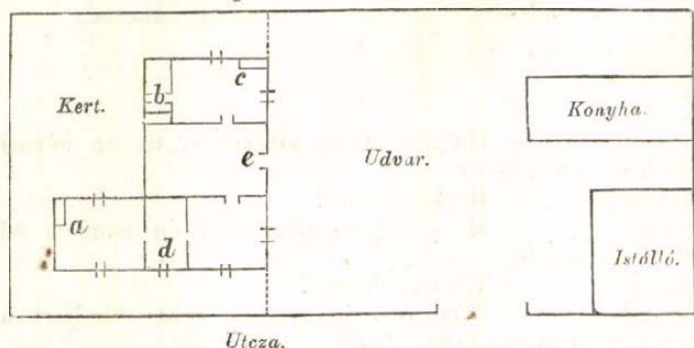

tyával megnyitni a pitvar ajtaját e-nél s elsikoltá magát, midőn egy uhláner tiszt — a Terebesen fekvő b. Mészáros János generál ezredéből, főhadnagy Ehrenstein, a linzi postamester fia — a pitvarba belépett, két uhlánus közlegény pedig kivont karddal az ajtónál megállott.

„Hol Kazinczy ur?” — kérde a tiszt. A leány azon szoba felé vezette, hol az öcsém feküdt. A leány vitte a gyertyát, a tiszt ment utána. „Herr von Kazinczy, — mondá a tiszt öcsémnek — ich

Alsó Regmecz.

habe Befehl Sie nach Ofen zu begleiten. Kleiden Sie sich; wir müssen alsogleich fort.“ (Kazinczy ur, paranesom van önt Budára kísérni Öltözzék, tüstént mennünk kell.) „Wer?” (Melyik?) — kérde öcsém. „Sie, Herr von Kazinczy.“ (Ön, Kazinczy ur.) „Welcher Kazinczy?” (Melyik Kazinczy?) „Herr Franz Kazinczy.“ (Kazinczy Ferencz ur.) „Das bin ich nicht.“ (Nem én vagyok.)

A tiszt majd lerogyott ijedtében, mert cassálás vala neki ígérve, ha elszalaszt vagy téveszt. — Harmadnap óta egy gubába burkolt embere a kapunk előtti korcsmában iddógált, tudakozván: otthon vagyok-e? és vasárnap otthon leszek-e? tartok-e töltött fegyvereket? s afeleleteket naponként megküldé Terebesre.

„Und wo ist den Ihr Herr Bruder, er war ja heute noch zu Hause?” (S hol van hát az ön bátyja, még ma itthon volt.) Az öcsém mutatta, hol fekszem s a tiszt jött; egész nyájassággal elmondá, a mit az öcsémnek mondott. „Ich komme aus Befehle Sr. königl. Hoheit des Erzherzogs palatinus (Sándor, Leopold) Sie nach Ofen zu begleiten.“ (O kir. fenségenek, Sándor Leopold főherczegnek parancsából jövök, hogy önt Budára kísérjem.)

„Ich unterwerfe mich den Befehlen Sr. königl. Hoheit.“ (Alávetem magamat ö királyi fensége parancsainak) mondám egészen nyugodtan. — „Wann wollen Sie, dass wir aufbrechen?” (Mikor akarja, hogy induljunk?)

„Ohne aller Vorschub. Es steht Ihnen frei alles, was Sie zu Ihrer Gemächlichkeit nöthig haben, mit zu nehmen; nur müssen Sie Ihr Geld mir übergeben, welches ich gegen eine Quittung übernehmen den Befehl habe, so wie alle Ihre Schriften.“ (Haladéknélkül. Szabadságában áll, mindent, mi kényelmére szükséges, magával vinni; de pénzét át kell nekem adnia, melyet nyugtatvány mellett átvenni parancsom van; valamint irományait is.)

„Und wie viele Wagen haben Sie fertig, Herr Oberlieutenant?” (S hány kocsi van főhadnagy ur?) — kérde.

„Sie fahren auf Ihrem Wagen und auf Ihren Pferden bis Ujhely; dann gehen wir mit Vorspannpferden. Schriften, die Sie nicht mitnehmen können, versiegle ich, und es wird Jemand heraus geschickt sie zu übernehmen.“ (Ön saját szekeren és lovain utazik Ujhelyig, azután elfogatu lovakon megyünk. Az irományokat, melyeket magával nem vihet, lepecsételtem, s kiküldünk majd valakit azok átvételére.)

Midőn öltözni kezdék, az anyám a pitvarból a szomszéd szobába lép, úgy ordítván, mint az oroszlán anyja, melynek kölykeit elszedték. „Fiam, Ferencz, az Istenért!” — „Édes asszonyanyám, — mondám — látja, hogy én nyugodt vagyok; ne rettegjen asszonyanyám, nem telik bele két hét s itthon leszek megint.“ Szavam az anyámat elcsendesítette.

A szoba hidegcske volt s a német örült, hogy megkaphata: ez neki elég volt. — Így én alkalmat és időt nyerek szerelmes leveleim csomóját író-szekerényemből kivenni s d-nél az ablakon kivetni. — Titkon megkérém az anyámat, hogy azokat haza érkezésemig vegye gondja alá.

A tiszt megengedé, hogy némely barátomtól elbúcsúzzam, de czéduláimat elébb meg akará olvasni, mit én nem ellenzettem.

Tizenkét dzsidás uhlánertől kísértetve így saját kocsimon, négy szép lovamon Ujhelybe beértem. Töretlen levén az ut, menésem lassan folyt és

éjjel vala, midőn Ujhelyben a kispiacz fogadójának felső szobáiba beszállítottam. — A hold oly szépen világítja, mint ködös időben a nap.

Deczember 15-én este öt órakor kapitány Zsigárdi ur ugyanazon ezredből, Sulyovszky Menyhérttel, Jellasicz magyar gyalog ezredbeli kapitány Ivánkay Fekete pedig Tancsics Ignáczczal lépe be szobámba. — A nádor ezt a kapitány Feketét küldé elfogatásunkra Budáról s ő fogta el Tancsicsot, a még akkor gyermek gróf Sztáray Albert udvari tanitóját Nagy-Mihályon, Sulyovszky Menyhérttel pedig tulajdon házában Rákócson. — A példátlan keménységű hidegben nem elébb mint reggeli 3 óra felé értünk Liskára.

Deczember 16. Tisztjeink vigyáztak, hogy egymással titkon se szólhasunk s a szekeren mind hármunk külön üle a maga tisztjével és két katonájával; de Sulyovszky valahol hozzám férhete; kért, könyörgött, el ne áruljam; emlékezzem, hogy eladó leányai vannak. — „Hagyjon békét urambátyám, — mondám neki — én ismerem magamat s

magamért felelek; de azt is mondom, hogy urambátyám lesz az, ki magát s engemet is elront.“

Ebédre Szerencs, hol az ex-apáca b. Sennyei kisasszonyval, ki Pest felől jött, együtt evénk. — Éjre Köröm.

Deczember 17. Ebéd: Keresztes. Éjszaka: Kóly.

Deczember 18. Ebéd: Árokcsallás. Éjszaka: Hatvan.

(Folytatás következik.)

Az iserlohi barlang.

1868. jun. havában Iserlohn környékén a vasuti előmunkálatok alkalmával két bányász egy roppant nagy sziklatömböt robantott szét. A kö-tömeg szétrepült s a bámuló munkások előtt egy eddig ismeretlen csepegő-barlang nyílata tárult fel tulvilági szépségeivel. E nem remélt fölfedezés néhány hét múlva valóságos bucsujáró-helyléc varázsolta Iserlohn, rajnai Pororsorszag e csinos kis városát. A természet elragadó tündéri bájaiban gyönyörködni vágyó utazók csak úgy özönlenek oda mindenfelől. Az ottani vasut-igazgatóság, melynek pályaterületén a barlang száját fölfedezték, a legnagyobb készséggel és udvariassággal ad engedélyt a látogatóknak a barlang megtekintésére.

Az ut a barlang nyilatáig a legszebb hegyi tájképekkel gyönyörködteti a szemlélőt, s egyszersmind bő alkalmat nyújt azon hegység külső természetének tanulmányozására, melynek belseje annyi leírhatatlan szépséget zárt magában. A be-menetnél, egy karzattal ellátott lépcső vezet fölegy keskeny ajtóig, melyen áthaladván, a vezetők meggyújtják a fáklyákat. A mint a szem lassanként a gyöngye világítással kibékült, azonnal egy terjedelmes, magas, góth-izlésben boltozott csarnok tárul fel előtte, a barlang előcsarnoka. E gyönyörű előterem felülről lefüggő s alulról fölfelé törekvő szebbnél szebb kőcsapokkal van pazarul földiszítve s minden oldalról mellékbarlangocskák és fülkék veszik körül.

Tovább haladva, balfelől a tulajdonképeni barlang sötét nyílata tátong előnkbe. Szemeink háborítatlanul gyönyörködhetnek a hófehér színben csillogó falakon, a megmerevült vizeséseken, forrásokon és zuhatagokon, melyek mindenfelől a kiálló sziklából, hegyszakadásokból és repedések-ből előtörnek.

Miden fordulatnál új meglepetések várnak ránk. A természet itt óriási oszlop-csoportozatokkal vagy magánosan fölfelé törekvő gyönyörű karcsu csepegő kőoszlopokkal vonja magára figyelmünket, amott meg csillogó gazdagsága, s meglepő diszletei által ragad el. Még egy fordulat, s az utas az „orgona” előtt áll. Itt már a vezető magyarázatára sincs szükség, mert nem néhány oszlop előtt állunk, melyeket a képzelem segélyével orgonához hasonlíthatunk, oh nem, itt egy 10 láb magas és 15 láb széles fal egészen be van fedve a kisebb-nagyobb oszlopok hosszú, fénylő sorával, melyek imitt-amott mézsvirágokból képződött szebbnél szebb arabeszekkel vannak földiszítve.

Hanem egyik fénypontért nem szabad elfelednünk a többit. Egy lépcsőn felhaladva ismét vadul összevissza hányt-vetett sziklatömbök közé jut az utazó. Ezek között egy 10 láb átmérőjű és 6 lábnyi mély teknő terül, telve kristálytisztaságu vízzel, az ugynevezett „bassin” (vizmedence). Itt már csakugyan semmi szükség a fényes világitásra, vagy képzelemünk megerősítésére, mert a vízcseppek ütemszerű hullása, a tiszta víz azurkék

színe és a gyönyörű tavaeska e vadregényes környezetben úgy is a regék világába varázsolja lelkünket.

A barlang e kitünően szép részletének a természet alkotó keze is kiváló helyet szánt, mert egy sziklatetőre helyezé azt, mely a barlang alapjából 20 lábnyi magasra emelkedik s épen annyit kell aláereszkednünk, hogy a barlang másik felébe juthassunk. Ennek fénypontja az „Alhambra.” A természet az egész barlangban sehol sem pazarolta oly bőkezűleg csillogó kőszépségeit, mint e tündéri helyen. Pompás oszlopok tartják a tetőzetet, a falak vakító fehérek, a talajt pedig finom, áttetsző mészcsepkő-burok fedi. Itt minden csillog, mint egy kristály-palotában.

Mig az ember a barlang nyílásához visszaér, jókora utat kell megtennie, mert 400 lépésnyire hatolt a hegy belsejébe. Az ut visszafele is új meg új szemléleti pontokat és így újabb meg újabb szépségeket és meglepetéseket nyújt.

Minden ilyen barlangban valami kifejezhetetlen s másutt föl nem található sajátos költészet rejlik. Prózai világunkból minden tündéres, minden regeszzerű az ilyen kristály-barlangokba menekül, s mikor aztán ott fölkeressük, egészen új, álomszerű világban képzeljük magunkat. Olyan jól esik tudónknak az az ős lég, mely mostani világunk hajnaláról maradt meg tisztán, romlatlanul e földalatti tündér-csarnokban. Képzelemünk visszarepül földünk azon ősrégi korszakába, melyről a tudománynak is csak gyöngye sejtelve van még, s mely annyira különbözött a mostanától. Ki tudja, éltek-e emberek már akkor is, avagy az ifju természet csak buja tenyészetű növényzettel és csodás alkatu óriási nagyságu állat-szörnyetgekkel ruházta fel és népesítette be mindnyájunk szülőanyját, a földet? Milyen csöndes lehetett akkor az egész világ! Nem oly élénk, nem oly zajos, nem oly izgalmas, mint most! Az erdők hangtalan nyugalmát legfeljebb egy-egy óriási pálma vagy páfránfa recsesenése törte meg, mikor a századok vagy tán ezredévek ledönték, hogy a soha sem nyugvó természeti erők köszénné dolgozhassák fel azt. Vagy olykor-olykor a hullámok moraja, szélvész zúgása és a mennydörgések mély harsogása rázta fel a földet egyhangú szunnyadásából. Vagy végre mikor a romboló elemek egy kissé megpihentek, a tájak néma csendét legfeljebb egy-egy ősvilági állat a labyrinthodon vagy ichthyosaurus zavarta fel, mikor gyémánt-sziládságu csillogó fehér fogaival mammoth-czombocskákat zuzott és rágott szét. — Ilyen lehetett földünk akkori képe.

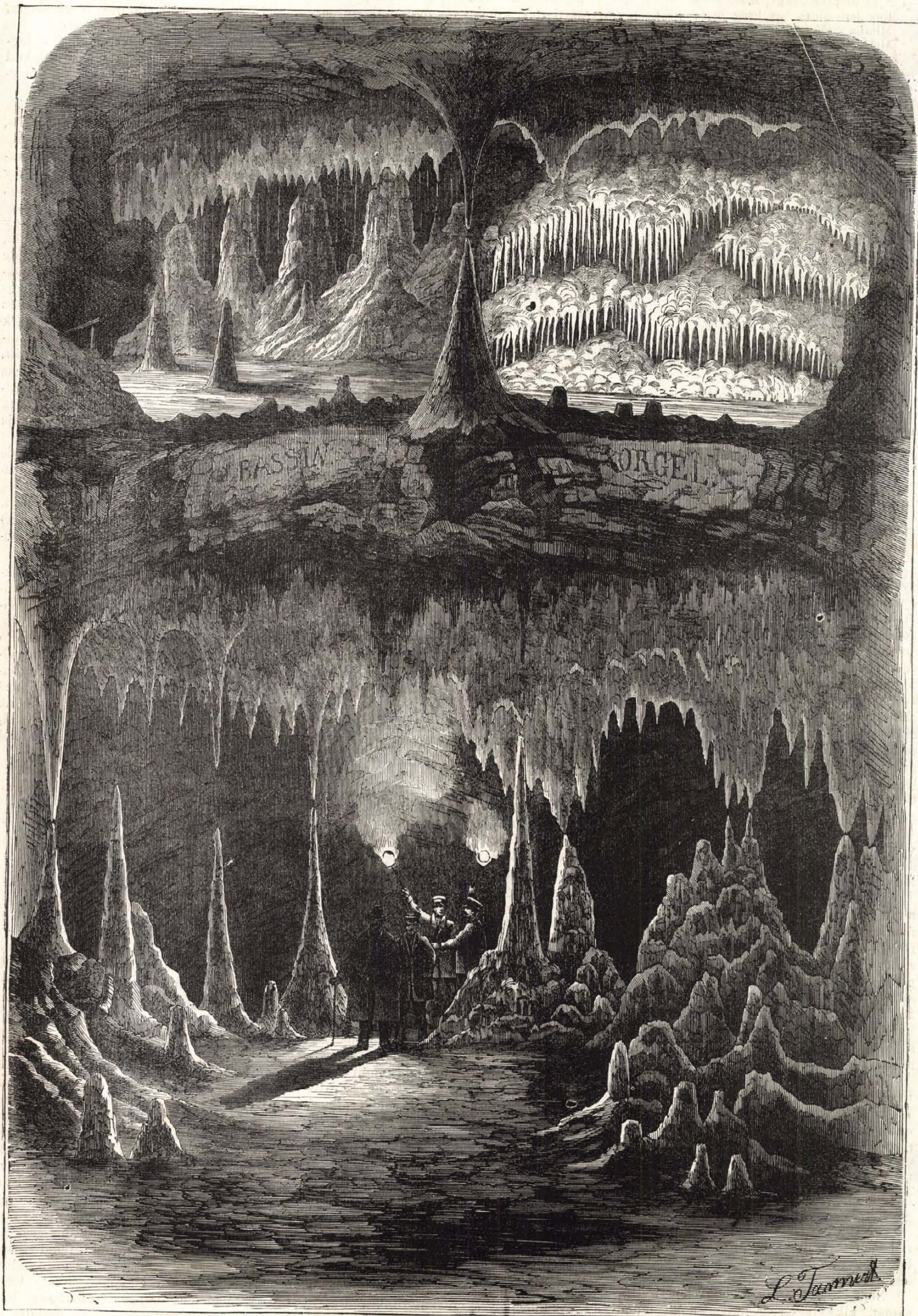
Egy új, eddig érintetlenül állott barlang fölfedezése napjainkban valóságos esemény, mert abból remélhetünk legtöbb felvilágosítást az emberi nem őstörténelmére. És ez a remény nemcsak a tudományos bizonyítékok után buvázkodó szakembereket, hanem korunk minden művelt emberét nagyban érdekli. E tudomány még egészen új, de máris roppant haladást mutat fel. A rajnavideki Eifel-hegység, melyben az iserlohi barlang fekszik, úgy látszik, nagyon gazdag ősvilági állatok csontmaradványaiban, s épen ezért az ujon felfedezett barlanghoz méltán köthettek e részben is jogos reményeket. Az eddigi ásatások máris megfeleltek a várakozásnak, de minthogy a barlang nagy terjedelmű, természetesen a tudományos vizsgálódásnak még igen sok munka és igen sok remény maradt ezutánra is.

S. L.

Egy veleg.

⊙ (Régi bélyegjegyek hasznosítása.) A khinaiak, e minden tekintetben különc, sajátos nép, mostanában roppant szenvedélyvel gyűjtik össze az elhasznált levéljegyeket, hogy azokkal napernyőiket, sőt ha szerit ejthetik, szobáikat is beraggassák s ezrenként, millióként vásárolják össze mindenünne. A rajnai térítő társaság, melynek a mennyei birodalomban is van képviselője, a levéljegyek ezret egy-egy tallérért adja el, s az ebből begyűlt pénzt azon gyermekek nevelésére fordítja, kiket a khinaiak kitétek vagy rabszolgául eladtak.

— (A cigány nyelv.) A bécsi tudományos akademia bölcsészeti-történelmi osztályának egyik közelebbi ülésében Müller tanár a cigány nyelvről tartott értekezést, mely eredetire nézve az indiai népnyelvekhez tartozik. Daczára a számos idegen elemnek, mely ázsiai, észak-afrikai és európai vándorlásaikban belevegyült, mégis megtartá eredeti jellegét, s nyelvtana, valamint szókincsei által az indiai sanskrit nyelv testvére gyanánt tűnik fel, s így leánya vagy unokája a brahmanok

Iserlohnijonnan fölfedezett csepegőkö-barlang.